

information requirement to be provided by the service provider to the recipient in accordance with the Directive, rather than a dispositive list of electronic contract requirements.

Progressive and in line with EU law is the provision of the Law on e-Commerce of Ukraine, which prohibits the use and demand of personal data by parties to an electronic transaction for a purpose other than committing the transaction.

It is concluded that the creation and implementation of an effective system of consumer protection in Ukraine based on EU law is possible only through the interaction of all components of the system of consumer protection.

Keywords: consumer, consumer rights, remote contract, e-commerce, e-commerce.

Богагчук М.О.

ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ НАУКОВОГО ПАРКУ: ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ

УДК 347

<https://doi.org/10.15330/apiclu.51.14-22>

Постановка проблеми. У сучасних реаліях наука, науково-технічний потенціал держави стають основними чинниками їх економічного розвитку та добробуту населення. Конкуренція на світовому ринку показує, що більш успішними виявляються країни, які не просто володіють потужним науково-технічним потенціалом, але і вміють найбільш ефективно його використовувати, тобто трансформувати нові наукові ідеї і відкриття у комерційну продукцію, з меншими витратами проходити цикл наука-виробництво-збут. Досвід індустріально розвинених країн показує, що ефективним інструментом, що дозволяє вирішувати ці завдання, є наукові парки [1].

Наукові парки сприяють переходу до нового технологічного та наукового укладу, прискорюють процес комерціалізації досягнень інноваційної сфери, сприяють більшій ефективності функціонування підприємств малого та середнього бізнесу.

Цілі, для яких створюються наукові парки, можливості, які вони надають, та роль, яку вони відіграють у суспільних відносинах, свідчать про великий потенціал таких суб'єктів для розвитку держави, що доводить і досвід провідних країн світу. Це дає нам підстави стверджувати, що така форма науки, освіти і бізнесу становить один з найефективніших способів досягнення Україною зазначеної мети.

У цивілістичній доктрині України вже багато років приділяється увага проблемам правового регулювання наукових парків, в тому числі визначенню поняття наукового парку та його характерних ознак. Однак на сьогоднішній час немає уніфікованого визначення, яке б стало загальноприйнятним для характеристики такого поняття як науковий парк, незважаючи на те, що на сьогодні є певна спеціальна нормативно-правова основа діяльності для наукових парків та законодавче визначення такої юридичної особи. Натомість, в доктрині тривають певні дискусії щодо поняття такої юридичної особи. Разом з цим немає і чітко визначених ознак наукового парку. Зважаючи на це, на нашу думку, важливим є дослідження даного питання, що і відображається у нашій статті.

Формулювання мети статті. Визначення поняття наукового парку у цивільно-правових відносинах, вивчення характерних особливостей наукового парку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням у сфері питання форми наукового парку присвячено чимало праць, серед них праці таких науковців як Ю.Є. Атаманова, І.В.Бейцун, Т. Ф. Бережна, М.Д. Василенко, С.В. Глібко, Б.В. Гриньов, А.В. Зеліско, А. І. Землянкін, В. І. Лященко, А. К. Митник, І.Ю.Підоричева, П.Ю. Сауха та інші.

Виклад основного матеріалу. У законодавстві України надано визначення наукового парку, зокрема, відповідно до ст. 1 Закону України «Про наукові парки»: науковий парк – це юридична особа, що створюється з ініціативи вищого навчального закладу та/або наукової установи шляхом об'єднання внесків засновників для організації, координації, контролю процесу розроблення і виконання проектів наукового парку [2].

Цивільний Кодекс України (далі ЦК) такого виду юридичних осіб, як наукові парки, не передбачає. Необхідно погодитися з науковцями, які наголошують на тому, що ЦК України не встановив вичерпного переліку юридичних осіб, а відтак вони можуть створюватися на підставі та у формах, передбачених окремими законами. До створення та діяльності таких юридичних осіб мають субсидіарно застосовуватися положення ЦК України щодо інституту юридичних осіб [3].

Розглянемо деякі визначення наукового парку, які пропонуються на рівні актів міжнародних організацій чи доктрини. Між-

народна асоціація наукових та технологічних парків на початку 2002 року запропонувала наступне визначення: «Науковий парк – це організація, яка управляється спеціалістами, головною метою яких є збільшення добробуту місцевої спільноти за допомогою просування інноваційної культури, а також змагань інноваційного бізнесу та наукових організацій. Для досягнення цих цілей науковий парк стимулює та керує потоками знань та технологій між університетами, науково-дослідними інститутами, компаніями, ринками [6, с. 52]. Однак, як зазначає, А. К. Митник, таке досить широке визначення наукового парку мало на меті узагальнити всі існуючі в світі моделі. Дане визначення задає мінімальний набір стандартів та вимог для здобувача на звання «науковий парк» [1, с. 44]. Тим більше, якщо проаналізувати відповідне визначення з позицій правового характеру та юридичної техніки, правові ознаки для ідентифікації юридичного парку як юридичної особи приватного права у поданому визначенні не спостерігаються.

Крім того, слід зазначити, що одні науковці вважають, що наукові парки – це структури, які, набамперед, пов'язані з вищим навчальним закладом і є придатними для розміщення як нових, так і зрілих фірм, що займаються розробками високих технологій; дослідницькі парки відрізняються більш широким масштабом виробничої діяльності й менш тісними зв'язками безпосередньо з ВНЗ; безпосередньо технологічні парки являють просто великі території, на яких зосереджені та працюють наукомісткі фірми, а зв'язки з вищими навчальними закладами у сфері передачі технологій вважаються незначними [6, с. 112]. Інші вчені наголошують, що різниця між науковими та технологічними парками полягає саме в тому, що наукові парки мають більш тісні зв'язки із науково-дослідницькими установами й ВНЗ, а технопарки вимагають інтеграції зусиль науково-дослідних інститутів, дослідницьких відділів концернів, малих і середніх інноваційних підприємств [3, с. 89]. Третя група дослідників не розрізняє наукові, дослідницькі парки та технопарки, вважаючи, що провідний принцип діяльності всіх цих структур виражається у створенні певної локальної агломерації технологічних знань, а також концентрації зусиль на визначеній технології. На їх думку, рушійною силою технологічних парків є успішний розвиток бізнесу та збільшення зайнятості в регіоні або місті [1, с.49].

У свою чергу В. Александрова подає таке визначення наукового парку: «Науковий парк – це організація, що є юридичною особою або виконуюча за дорученням правомочності юридичної особи, що має тісні зв'язки з одним або кількома вищими навчальними закладами і здійснює діяльність щодо формування сучасного інноваційного середовища з метою підтримки інноваційного підприємництва шляхом створення матеріально-технічної, соціально-культурної, сервісної, фінансової та іншої бази для ефективного становлення, розвитку, підтримки і підготовки до самостійної діяльності малих і середніх інноваційних підприємств, комерційного освоєння наукових знань, винаходів, ноу-хау і наукомістких технологій та передачу на ринок науково-технічної продукції з метою задоволення потреби в цій продукції регіону та країни» [7, с.10]. Як вбачається, останнє з наведених вище визначень інтегрує ознаки наукових парків, висунуті у всіх попередніх визначеннях. У той же час, у ньому підкреслюється, що однією з головних особливостей наукового парку є формування середовища, в якому на практиці реалізуються основні ланки інноваційного циклу створення нововведень, тобто науковий парк виконує функцію структури, що сполучає наукові дослідження, інноваційну діяльність і ринок нововведень у науково-технічній сфері [1, с. 55].

Варто також наголосити на недосконалому законодавчому визначенні наукового парку, поданого в Законі України «Про наукові парки», а саме, що стосується ініціативи створення цієї юридичної особи. Очевидним тут є те, що ініціатива створення наукового парку може виходити від будь-кого із засновників, оскільки законодавство не вимагає підтвердження її наявності у будь-кого із них. Тому зважаючи на це, можемо запропонувати корективи у законодавчому визначенні наукового парку, а саме, науковий парк – це юридична особа, що створюється з ініціативи вищого навчального закладу, наукової установи та/або партнера наукового парку шляхом об'єднання внесків засновників для організації, координації, контролю процесу розроблення і виконання проєктів наукового парку.

Щодо характеристик наукового парку, то варто наголосити, що, виходячи із закріпленого в Законі України «Про наукові пар-

ки» визначення, наукові парки є самостійним суб'єктом права – юридичною особою, яка характеризується такими ознаками, як:

1) створення і реєстрація у встановленому законом порядку;
2) можливість мати цивільну право- і дієздатність; право бути позивачем і відповідачем в суді;

3) наявність організаційної єдності (науковий парк виступає як єдине ціле з визначеною структурою, завдяки цьому воля окремих його членів преворюється на єдину волю юридичної особи, яка і виступає як єдиний суб'єкт цивільного права, що уособлює наміри осіб, які входять до його складу) [1, с. 45];

4) можливість нести самостійно майнову відповідальність (тобто наявність відокремленого майна, яке є необхідною передумовою участі в цивільному обігу). Результатом майнової відокремленості наукового парку та його участі від свого імені у цивільному обігу є визнання за ним здатності відповідати за прийнятими на себе зобов'язаннями. Зокрема, ст. 96 ЦК України закріплює загальний принцип, відповідно до якого юридична особа самостійно відповідає за своїми зобов'язаннями усім належним їй майном. Ця відповідальність застосовується незалежно від того, до яких видів і фондів належить це майно, є воно основними чи оборотними засобами);

5) здатність виступати від свого імені в цивільному обороті (науковий парк від власного імені самостійно розпоряджається своїм майном, набуває цивільних прав та обов'язків (зокрема, укладає договори, вступає у зобов'язання) і здійснює їх, така діяльність від власного імені у цивільному обігу слугує зовнішнім вираженням самостійності правосуб'єктності юридичної особи) [8].

Зважаючи на вищенаведені визначення, можна виділити загальні для всіх наведених характеристик наукових парків ключові критерії, а саме:

- зв'язок, із одного боку, з ВНЗ, державним науковим центром, науковими організаціями, а з іншого боку – з промисловими підприємствами;
- підтримка малих і середніх наукомістких фірм;
- передача технологій і обмін знаннями;
- виробництво і комерційне освоєння нової продукції.

Варто також зазначити, що, роблячи загальну характеристику суб'єктів інноваційної діяльності, О. С. Олійник, зазначає, що до таких суб'єктів відносяться особи (фізичні, юридичні) незалежно від їх національної належності, їх об'єднання, які здійснюють будь-який із таких видів діяльності: 1) інноваційну діяльність; 2) залучають майнові та інтелектуальні цінності; 3) вкладають кошти в реалізацію інноваційних проектів [10, ст. 105].

Крім того, як зазначає А. В. Зеліско, визначення наукового парку як юридичної особи, що створюється шляхом об'єднання внесків засновників для організації, координації, контролю процесу реалізації інноваційних проектів, дозволяє стверджувати про наявність у засновників наукового парку права участі у ньому. А це означає, що для них характерними є ознаки, притаманні для товариств [5, ст. 280].

Варто також зазначити, що законодавець стосовно підприємницьких юридичних осіб приватного права орієнтує нас суто на конструкцію «товариство». Аналіз норм ЦК України свідчить, що основою такої конструкції є відносини участі. Саме ця якісна характеристика є тим статичним компонентом, який притаманний будь-якій організаційно-правовій формі юридичної особи, що функціонуватиме в її межах [10, ст. 105].

Разом з тим, як зазначає А. В. Зеліско, наведена в ст. 1 Закону України «Про наукові парки» мета наукового парку не дозволяє безпосередньо стверджувати про його підприємницьку правову природу. Для вирішення цього питання потрібно здійснити комплексний аналіз спеціального закону. Конкретизація мети створення наукового парку здійснена в ст. 3 Закону, відповідно до якої вони створюються з метою розвитку науково-технічної та інноваційної діяльності у вищому навчальному закладі та/або науковій установі, ефективного та раціонального використання наявного наукового потенціалу, матеріально-технічної бази для комерціалізації результатів наукових досліджень і їх впровадження на вітчизняному та закордонному ринках [5, ст. 280].

Крім того, з-поміж ознак, які характеризують будь-яку юридичну особу як підприємницьку, первинного значення набуває та, яка визначає наявність майнового компоненту взаємозв'язку між юридичною особою та її засновником (учасником), що проявляється в належності учасникам майнових корпоративних прав,

пов'язаних із участю в юридичній особі. З аналізу ст. 9 Закону «Про наукові парки» можемо зробити висновок, що засновники наукового парку мають право одержувати частину прибутку від його діяльності в порядку, встановленому статутом наукового парку. Таким чином, в учасників (засновників) наукового парку виникає повний обсяг корпоративних прав, у тому числі, майнових, які включають право на отримання частини прибутку від діяльності парку. В основі наявності таких прав знаходиться приватний інтерес його засновників, спрямований на отримання матеріального блага. Отже, є усі підстави констатувати належність наукових парків до підприємницьких юридичних осіб приватного права [5, ст. 280].

Висновок. Науковий парк – це юридична особа, що створюється з ініціативи вищого навчального закладу, наукової установи та/або партнера наукового парку шляхом об'єднання внесків засновників для організації, координації, контролю процесу розроблення і виконання проектів наукового парку.

Наукові парки є самостійним суб'єктом цивільного права, а саме юридичною особою приватного права, яка характеризується усіма притаманними юридичній особі ознаками. А саме: створення і реєстрація у встановленому законом порядку; можливість мати цивільну правоздатність та цивільну дієздатність; право бути позивачем і відповідачем в суді; наявність організаційної єдності; можливість нести самостійну майнову відповідальність; здатність виступати від свого імені в цивільному обороті.

1. Митник А. К. *Науковий парк як суб'єкт правовідносин інтелектуальної власності* : дис... канд.юр.наук. УДК 347.(77+78). / Київ, 2018. 260 с.
2. Закон України “Про наукові парки” від 25.06.2009 р. № 1563-VI. Дата оновлення: 05.12.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1563-17> (дата звернення 05.12.2019).
3. Зеліско А. В. *Правовий статус наукових парків як юридичних осіб приватного права. Підприємництво. Господарство і Право.* 2010. № 7. С. 89 – 93.
4. Харитоновна Е. О., Голубева Н. Ю. *Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар. Видання п'яте, перероблене і доповнене / ред. Е.О. Харитоновна, Н.Ю. Голубевої.* Харків.: ТОВ «Одіссей», 2009. 1208 с.

5. Зеліско А. В. Підприємницькі юридичні особи приватного права як суб'єкти цивільних правовідносин: монографія. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2016. 445с.
6. Романець І. В., Мороз О. О., Гончаренко Т. В. Державно-приватне партнерство в управлінні інноваційною діяльністю. Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2015. № 3. С. 50 – 56.
7. Александрова В., Скрипниченко М., Федулова Л. Прогнозування впливу інноваційних факторів на розвиток економіки України. Економіка і прогнозування. 2007. № 2. С. 9 – 27.
8. Аналіз діяльності технологічних парків України у 2010 р. URL: www.mon.gov.ua/science/innovation/analiz2010.doc (дата звернення 07.12.2019).
9. Олійник О. С. Інноваційна інфраструктура: проблеми та перспективи розвитку. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. Івано-Франківськ. 2017. № 43. С. 150-161.
10. Зеліско А. В. Теоретико-прикладна концепція регулювання підприємницьких юридичних осіб приватного права в Україні. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. Івано-Франківськ. 2017. № 43. С. 99 – 112.

Богачук М.О. Поняття та ознаки наукового парку: загальнотеоретичні підходи

У статті розкривається поняття та ознаки наукових парків в якості учасників цивільних правовідносин. Особлива увага звертається на різноманітність підходів до розуміння поняття наукових парків, специфічні ознаки наукових парків.

Ключові слова: науковий парк, юридична особа, поняття наукового парку, ознаки наукового парку.

Богачук М.О. Понятие и признаки научного парка: общетеоретические подходы.

В статье раскрывается понятие и признаки научных парков в качестве участников гражданских правоотношений. Особое внимание обращается на разнообразие подходов к пониманию понятия научных парков, специфические признаки научных парков.

Ключевые слова: научный парк, юридическое лицо, понятие научного парка, признаки научного парка.

Bohatchuk M.O. Concept and features of a science park: general theoretical approaches

The article reveals the concepts and features of science parks as participants in civil legal relationships according to Ukrainian legal system. The article presents Ukrainian scientists who study the problems of functioning of scientific parks in the system of civil legal relations. The set of general theoretical concepts of understanding of the science park in Ukraine is also given in the article. The conclusion of the concept

is summarized in the research and the science park is defined. The author proposes the following recognition of the concept that is studied: a science park is a legal entity created at the initiative of a higher education institution, a scientific institution and / or a partner of a science park by pooling contributions from founders to organize, coordinate, control the process of designing and executing science park projects. Particular attention is paid by author to the diversity of approaches to understanding the concept of science parks and the specific features of science parks. The researcher investigates the characteristics of the above legal entity in the legislation of Ukraine, as well as characterizes each of the features. The concept of understanding the science park as an entrepreneurial entity is also outlined in the research. The author is making a conclusion that these features according to Ukrainian law are: creation and registration in accordance with the procedure established by law; the ability to have civil rights and legal capacity; the right to be a plaintiff and defendant in court; the presence of organizational unity the opportunity to be independently responsible for property; the ability to speak on your own behalf in a civil circulation.

Keywords: science park, legal entity, concept of science park, features of science park.

Зозуляк О.І.

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАК НЕПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ

УДК 347.195.1

<https://doi.org/10.15330/apiclu.51.22-33>

Нинішній стан розвитку діючого законодавства України дає змогу стверджувати про відсутність у ньому замкненої уніфікованої системи непідприємницьких юридичних осіб, що обумовлено рядом факторів: відсутністю на рівні ЦК України належної регламентації становища непідприємницьких структур зі статусом юридичної особи, закріплення паралельно в рамках ГК України некомерційного сектору господарювання, а також колізійністю спеціальних нормативних актів, що врегульовують відносини щодо порядку створення та діяльності окремих юридичних осіб, що мають непідприємницький статус.

З огляду на зазначене, зберігає актуальність потреба у здійсненні наукових пошуків за напрямом удосконалення регулювання непідприємницьких юридичних осіб. Реалізація зазначеного